

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z powództwa J. J.
przeciwko A. K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 listopada 2020 r.,
na skutek skargi powoda o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 6 grudnia 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

1) odrzuca skargę

2) przyznaje Adwokatowi J.T. ze Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w K.) kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł wraz z należnym podatkiem VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej J. J. z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w K., w sprawie o zapłatę, z powództwa J. J. przeciwko A. K. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 15 listopada 2016 r. Od powyższego orzeczenia powód wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, zarzucając Sądowi II instancji naruszenie: 1) przepisów postępowania, tj.: art. 117 § 5 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie i brak uwzględnienia wniosku powoda

o przyznanie mu pełnomocnika z urzędu w sytuacji, kiedy, w ocenie, skarżącego dla prawidłowego prowadzenia postępowania, którego był stroną konieczna była pomoc zawodowego pełnomocnika oraz art. 227 w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i oddalenie przez Sąd II instancji wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, co w konsekwencji wywołało ten skutek, że zaskarżone orzeczenie zapadło w oparciu wyłącznie o dowody z dokumentów z pominięciem informacji, jakich mógł udzielić skarżący odnośnie do rzekomego naruszenia jego dóbr osobistych. W ocenie skarżącego w toku postępowania w jego sprawie doszło również do naruszenia przepisów art. 32 ust. 1 oraz art. 45 Konstytucji RP, a ponadto przepisu art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W dalszej kolejności skarżący wskazał, że wyżej wskazany wyrok Sądu Okręgowego w K. jest niezgodny z art. 117 § 5 k.p.c.; art. 227 w zw. z art. 299 k.p.c. oraz art. 32 ust. 1 oraz art. 45 Konstytucji RP, a ponadto art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Skarżący podniósł również, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, gdyż w niniejszej sprawie nie przysługiwała skarga kasacyjna. W ocenie J.J. poprzez wydanie zaskarżonego wyroku poniósł on szkodę w wysokości co najmniej 4267 zł, w sytuacji, kiedy to wobec braku działania w toku postępowania profesjonalnego pełnomocnika wynik postępowania dla skarżącego był odmienny od oczekiwanego. Konkludując skarżący wniósł o stwierdzenie przez Sąd Najwyższy niezgodności z prawem zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest, co do zasady, dopuszczalna tylko wtedy, gdy zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Wymaganie to wynika z przyjętego przez ustawodawcę założenia, że odpowiedzialność majątkowa Skarbu Państwa przewidziana w art. 77 Konstytucji i art. 417¹ § 2 k.c. może wchodzić w grę tylko wtedy, gdy strona poszkodowana uczyniła wszystko co możliwe, aby nie dopuścić do powstania

szkody. Innymi słowy, obowiązkiem strony jest wykorzystanie wszystkich istniejących w systemie instytucji prawnych i dopiero ich bezskuteczność lub brak może, w razie wystąpienia szkody, uzasadniać odpowiedzialność Skarbu Państwa. Pogląd ten koresponduje z założeniem, że demokratyczne państwo prawne, powinno wymagać od członków tej wspólnoty tj.: obywateli, dbałości o swoje prawne interesy i partycypowania w dostarczanych przez prawo środkach, w szczególności środkach zaskarżenia.

Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. wprowadza sześć koniecznych elementów konstrukcyjnych skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Każdy z nich ma charakter samoistny, a pominięcie lub nieprawidłowe skonstruowanie choćby jednego z nich powoduje, że skarga jest dotknięta istotną wadą (tzw. brak istotny), nienaprawialną w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu (por. np.: postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CNP 56/14, niepubl.). Do wymagań tych należy, w szczególności, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.) i wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto, gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody nie polega na przytoczeniu samych twierdzeń o jej zaistnieniu (por. postanowienie SN z dnia 25 lipca 2006 r., III CNP 40/06, niepubl.). Składając oświadczenie, że szkoda już wystąpiła, skarżący musi wskazać czas jej powstania, postać, rozmiar i adekwatny związek przyczynowy między tak określoną szkodą a zaskarżonym wyrokiem (por. postanowienia SN: z dnia 7 kwietnia 2009 r., II CNP 1/09, niepubl.; z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006/7-8, poz. 140). To oświadczenie powinno być uwiarygodnione przez powołanie i przedstawienie dowodów, jak również innych środków, nieuznawanych przez kodeks za dowody (zob. postanowienia SN: z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006/1, poz. 16; z dnia 23 marca 2006 r., IV CNP 23/06, niepubl.). Zarówno twierdzenia o szkodzie, jak i środki przedstawione w celu uprawdopodobnienia wystąpienia szkody są oceniane w świetle zasad logiki oraz doświadczenia

życiowego (postanowienie SN z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, Nr 7-8, poz. 141) i mają prowadzić do wniosku, że szkoda wystąpiła już w chwili wnoszenia skargi. Możliwość wystąpienia szkody w przyszłości czyni skargę niedopuszczalną. W chwili wniesienia skargi szkoda musi już istnieć i nie wystarczy zagrożenie jej wystąpieniem czy też jedynie powołanie się na jej znikomy lub symboliczny rozmiar. Skarga nie ma bowiem na celu zapobieżenia szkodzie ani przyznania satysfakcji moralnej skarżącemu (por. postanowienia SN: z dnia 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05, OSNC 2006, Nr 6, poz. 110; z dnia 27 sierpnia 2008 r., II CNP 43/08, niepubl.). Tymczasem, jak wynika z akt sprawy, skarga wniesiona przez powoda nie spełnia tych wymogów, gdyż tytułem uprawdopodobnienia zaistnienia szkody skarżący ograniczył się jedynie do wzmianki obejmującej jedno zdanie w brzmieniu: „Poprzez wydanie zaskarżonego prawomocnego wyroku J.J. poniósł szkodę co najmniej w wysokości 4267 zł (na która składają się kwoty 2700 zł, 500 zł, 617 zł oraz 450 zł wskazane poniżej w uzasadnieniu) gdyż obecność profesjonalnego pełnomocnika mogła spowodować zupełnie inny wynik postępowania”. Wzmianka ta w żaden sposób nie spełnia standardów stawianych elementowi konstrukcyjnemu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, o którym mowa w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c., przewidzianych w obszernym orzecznictwie Sądu Najwyższego powołanym przykładowo powyżej. Skarżący nie spełnił też należycie wymagania ustanowionego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., nakazującego mu przedstawienie analizy przepisów dotyczących szeroko rozumianych środków prawnych umożliwiających uchylenie, zmianę lub pozbawienie skuteczności zaskarżonego orzeczenia i wyjaśnienie czy i z jakim skutkiem skarżący z nich skorzystał, bądź też dlaczego nie mógł lub nie próbował ich wykorzystać. Poszkodowany prawomocnym orzeczeniem sądowym ma bowiem obowiązek wykorzystania wszelkich możliwości doprowadzenia do zgodności z prawem orzeczenia rozstrzygającego spór między stronami, nim wystąpi przeciwko Skarbowi Państwa z roszczeniem odszkodowawczym za szkodę spowodowaną jego bezprawnością. Przenosząc rozważania w realia niniejszej sprawy należy wskazać, że powód w ramach wypełnienia powinności z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. stwierdził, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest

możliwe. Nadmienił też bardzo zwięźle, że od zaskarżonego skargą orzeczenia nie przysługiwała i nie przysługuje skarga kasacyjna. Nie rozważył natomiast innych środków np. skargi o wznowienie postępowania, nie wypowiedział się też co do tego, czy wykorzystał nowy nadzwyczajny środek zaskarżenia, wprowadzony do systemu prawnego w dniu 3 kwietnia 2018 r., ukształtowany w art. 89 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5 z późn. zm.), obowiązujący już w chwili, gdy sporządzał skargę i również wymagający odniesienia, zwłaszcza że jest to środek prawny umożliwiający ingerencję w samo wadliwe orzeczenie i doprowadzenie go do stanu zgodności z prawem, podczas gdy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy takich możliwości nie daje i służy wyłącznie uzyskaniu prejudykatu stwierdzającego nieusuwalną wadliwość zaskarżonego orzeczenia, otwierającego drogę do wystąpienia o odszkodowanie do Skarbu Państwa (art. 77 Konstytucji i art. 417¹ § 2 k.p.c.). Z tych względów powód, chcąc spełnić wymagania konstrukcyjne określone w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. musiałaby wykazać również, że wniósł do uprawnionego organu wskazanego w art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym wniosek o złożenie skargi nadzwyczajnej w jego sprawie i wniosek ten nie został uwzględniony. Mając powyższe na uwadze, skarga o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku z prawem, która nie zawiera odniesienia do wskazanych okoliczności podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c.

jw